

## **Ķīnas mērķis - 2 triljoni dolāru mežsaimniecībā jau līdz 2030.gadam. Kā tas ietekmēs Eiropu?**

*Avots: Latvijas Meža sertifikācijas padome*

Pekina ir noteikusi mežsaimniecības mērķus laikā līdz 2030. gadam. Ķīnieši savā valstī vēlas sasniegt 26% teritorijas, kas klātas ar mežiem un kuros koksnes krāja būs 22,4 miljardi kubikmetru. Plāns ietver gan deviņas galvenās programmas, kas aptver 165 apdraudētās sugas, gan "Trīs ziemeļu" aizsargjoslas sesto posmu un centienus palielināt vietējās koksnes īpatsvaru.

Ķīna izvirzījusi mērķi līdz 2030. gadam savos mežos sasniegt 14 triljonu juaņu, kas ir aptuveni 2 triljonu ASV dolāru, vērtību. Tā liecina valsts ziņu aģentūras *Xinhua* informācija par plānu, ko kopīgi publicējusi Nacionālā mežsaimniecības un zālāju pārvalde, Nacionālā attīstības un reformu komisija, Finanšu ministrija un Dabas resursu ministrija.

Šie mērķi tiks sasniegti pakāpeniski, rēķinot no 2025. gada bāzes līmeņa. Pagājušā gada nogalē Ķīnas mežu platība sasniedza 25,09%, koksnes krāja bija 20,99 miljardi kubikmetru, savukārt nozares kopējais apjoms tuvojās 11 triljoniem juaņu. Jaunais plāns paredz piecu gadu laikā mežu platību palielināt par 0,71 procentiem, koksnes krāju – par 1,4 miljardiem kubikmetru, bet nozares apjomu "pieaudzēt" par vairāk nekā 3 triljoniem juaņu.

### **Deviņas galvenās programmas**

Plāna izpildi nodrošinās deviņas vērīgas programmas. Lielākā no tām ir "Trīs ziemeļu" aizsargjoslas sestais posms, kura ietvaros Ķīnas sausajos ziemeļu reģionos paredzēts veikt apmežošanas un augsnes uzlabošanas darbus 20 miljonu hektāru platībā. Līdztekus tam plānota nacionālā apzaļumošanas kampaņa vairāk nekā 6,6 miljonu hektāru platībā, tikpat apjomīga ir meža kvalitātes uzlabošanas programma, kā arī pakāpeniska jaunu nacionālo parku izveide.

Datu analīzē un pārtuksnešošanās kontrolei tagad tiek izmantota tālīzpēte un mākslīgais intelekts. Kā norāda Ķīnas Mežsaimniecības akadēmijas galvenais zinātnieks Džans Huaičjins, pieeja ir mainījusies – no vienkāršas koku stādīšanas

valsts ir pārgājusi uz veselu reģionu ekosistēmu atjaunošanu. "Trīs ziemeļu" programmas teritorijā kopējo mežu un zālāju segumu līdz 2030. gadam plānots palielināt līdz 40,9%, panākot, ka tiek apstrādāti 67% pārtuksnešošanās procesam pakļauto zemju.

Divas atsevišķas programmas ir vērstas uz ugunsgrēku novēršanu un savvaļas dabas aizsardzību. Papildus tam 165 kritiski apdraudētām augu un dzīvnieku sugām tiks nodrošināta ārkārtas glābšana un agrīnās brīdināšanas monitorings. Īpašs rīcības plāns tiks veltīts gājputnu migrācijas ceļiem Ķīnas teritorijā.

### **Ķīna vēlas pašpietiekamību**

Ārvalstu eksportētājiem šis plāns sniedz nepārprotamu signālu. Ķīnas mežsaimniecības kurss ir vērsts uz nacionālo koksnes rezervju kvalitātes celšanu un kokmateriālu nodrošinājuma līmeņa paaugstināšanu ar pašu resursiem. Importēto apaļkoku tirgū jau šobrīd ir vērojams strukturāls pieprasījuma kritums pēc neapstrādātas koksnes. Šobrīd vairāk nekā pusi no Ķīnas ostās pārstrādājamiem balķiem nodrošina priedes imports no Jaunzēlandes.

Plānā liels uzsvars likts uz tehnoloģisko izrāvienu. Ķīnas valsts televīzija nesen demonstrēja robotus un ar droniem aprīkotas ugunsdzēsības automašīnas. Ķīnas Mežsaimniecības pārvalde uzsver, ka zinātnes iesaiste ir nodrošinājusi jau 62% no nozares pieauguma. Čangšas zinātnes konferencē noteikts mērķis līdz 2030. gadam šo rādītāju palielināt līdz 65%. Ārvalstu piegādātājiem secinājums ir viennozīmīgs - Ķīna mērķtiecīgi audzēs savas nozares apjomus, vienlaikus maksimāli samazinot atkarību no importētiem kokmateriāliem.

### **Kādēļ situācija mainās?**

Ķīnas 15. piecgades mežsaimniecības plāns 2026 - 2030 ir daļa no kopējās Ķīnas stratēģijas "Skaistā Ķīna". Tā mērķis ir pāriet no kvantitatīva rūpniecības pieauguma uz kvalitatīvu un ekoloģiski ilgtspējīgu modernizāciju. Ķīna vēsturiski ir bijusi pasaulē lielākā apaļkoku un zāgmateriālu importētāja. Globālo tirdzniecības saspīlējumu un tarifu karu kontekstā Pekina vēlas mazināt savu ievainojamību, aizstājot importu ar vietējiem resursiem. Ķīna ir apņēmusies sasniegt oglekļa emisiju pīķi līdz 2030. gadam un pilnīgu neitralitāti līdz 2060. gadam. Mežu masīvu palielināšana un zinātniska apsaimniekošana kalpo kā milzīgs "oglekļa piesaistītājs", kas palīdz kompensēt smagās rūpniecības emisijas. Valsts ziemeļu daļa ilgstoši cietusi no smilšu vētrām un augsnes

erozijas. Kopš 1978. gada īstenotais "Zaļais mūris" jeb "Trīs ziemeļu aizsargjosla" tagad tiek modernizēts ar AI un dronu palīdzību, lai agresīvāk cīnītos ar klimata pārmaiņu sekām.

### **Ko tas nozīmē nākotnē?**

Tādām valstīm kā Jaunzēlande, Krievija, Kanāda un Eiropas, tostarp Baltijas, eksportētājiem jāērķinās ar pastāvīgu pieprasījuma kritumu pēc neapstrādātiem balķiem Ķīnā. Ķīna pirs mazāk izejvielu, bet vairāk paļausies uz saviem mežu fondiem. Ķīnas mežsaimniecība kļūs par augsto tehnoloģiju nozari. AI vadīta tīlzpēte, robotizēta stādīšana un autonomi droni ugunsgrēku dzēšanai kļūs par ikdienu, nosakot jaunus globālos standartus meža monitorēšanā. Tā kā Ķīna attīsta savu pārstrādes rūpniecību, importā - ja tāds saglabāsies - dominēs augstas pievienotās vērtības koksnes izstrādājumi, nevis apaļkoksne. Plānotais 2 triljonu dolaru apgrozījums netiks gūts tikai no mežizstrādes. Milzīgs lēciens gaidāms tādās apakšnozarēs kā meža tūrisms, ekotūrisms, medicīnas preces no meža veltēm un alternatīvie pārtikas avoti, starp citu, Ķīnā meža pārtikas ražošana jau tagad pārsniedz 200 miljonus tonnu gadā.

Ķīnas jaunais piegādes plāns un pašnodrošinājuma stratēģija radīs ievērojamu spiedienu un strukturālas pārmaiņas Eiropas, Ziemeļvalstu un jo īpaši Baltijas koksnes eksportētājiem. Tā kā Eiropas eksports uz Ķīnu pēdējos gados jau ir uzrādījis strauju kritumu - 2025. gadā kopējais Eiropas kokmateriālu eksports uz Ķīnu saruka par 14,9%, bet ES skujkoku zāģmateriālu eksports atsevišķos periodos pat uz pusi - šī ilgtermiņa stratēģija liek kokmateriālu ražotājiem Eiropā steidzami pielāgoties.

### **Eiropas apaļkoksnes un zāģmateriālu eksporta ēras beigas Ķīnā**

Baltijas valstis ilgstoši darbojās kā elastīga izejvielu bāze. Tomēr dati rāda, ka, piemēram, Latvijas skujkoku eksports uz Ķīnu piedzīvoja 59% kritumu. Ķīnas mērķis palielināt vietējo koksnes ieguvu un aizstāt importu nozīmē, ka Baltijas zāģbalķu un standarta zāģmateriālu noiets šajā Ķīnā turpinās sarukt līdz minimumam. Somijas skujkoku zāģmateriālu eksports uz Ķīnu pēdējā laikā samazinājies par aptuveni 45%. Ziemeļvalstu lielie koncerni jau šobrīd pārorientējas, jo Ķīnas vietējā būvniecības stagnācija

apvienojumā ar pašu nodrošinājuma plānu padara šo tirgu finansiāli nepievilcīgu un neparedzamu.

Tā kā Ķīna "aizver durvis", milzīgi koksnes apjomi, kas agrāk plūda no Eiropas, īpaši Vācijas un Polijas, uz Āziju, paliks Eiropas iekšienē. Polijas valsts meži jau pieņēmuši stratēģisku lēmumu apzināti samazināt neapstrādātas koksnes eksportu ārpus Eiropas, par 50% samazinot plūsmu uz Ķīnu, lai atbalstītu vietējos ražotājus. Tas nozīmē, ka Eiropas tirgū saasināsies konkurence starp Baltijas, Ziemeļvalstu un Centrāleiropas zāģētavām, kas, iespējams, var izraisīt lokālu cenu kritumu standarta koksnes produktiem.

Eksportētājiem būtu steidzami jāpārvirza fokuss uz citiem augošiem reģioniem – Ziemeļafriku, Tuvo Austrumu valstīm, ASV un Indiju, kā arī jāpalielina koksnes patēriņš vietējā Eiropas būvniecības tirgū. Tā kā Brisele ierobežo koksnes izmantošanu tīrā enerģētikā - šķeldas dedzināšanā, un Ķīna samazina importu, Baltijas un Ziemeļvalstu reģionam ir jāattīsta lokālie pārstrādes mezgli. Tas ietver investīcijas celulozē, iepakojuma materiālos, tekstila šķiedrās, koksnes ķīmijā un bio-produktos, pēc kuriem pieprasījums Eiropā turpinās augt.

### **Krievijas faktors un cenu diktāts Ķīnā**

Lai gan pastāv liela varbūtība situācijas izmaiņām, tomēr, Ķīnas importā aizvien ciešāku pozīciju ieņem Krievija, kas ģeopolitisko sankciju dēļ savu koksni pārdod Ķīnai par dempinga cenām. Krievija šobrīd nodrošina gandrīz 70% no visas Ķīnas skujkoku zāģmateriālu importa daļas. Baltijas un Ziemeļvalstu kokmateriālu ražotāji ar savām augstajām darba spēka, energoresursu un transporta izmaksām vienkārši nespēj cenu ziņā konkurēt ar Krievijas produkciju Ķīnas tirgū.

### **Pāreja uz nišas un augstas pievienotās vērtības produktiem**

Vidēja termiņa prognozes liecina, ka vienīgā iespēja Eiropas un Baltijas uzņēmumiem palikt Ķīnas tirgū ir augstākās kvalitātes un nišas produkti. Ķīna joprojām nespēs pilnībā nodrošināt specifisku inženierkoksni, augstākās klases apdares materiālus, līmētās konstrukcijas - *Glulam*, *CLT* - un augstākās kvalitātes lapu koku materiālus mēbeļu rūpniecībai. Baltijas ražotājiem, kuri investē dziļajā pārstrādē, joprojām būs iespējas, taču apjomi būs mazāki,

bet selektīvāki. Tātad, korrūpniekiem Eiropā ir par ko domāt un rīcībai laika ir maz...